

Viite: Valtion vuoden 2024 talousarvio (HE 41/2023)

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi 2024

Kiitos mahdollisuudesta osallistua valtion vuoden 2024 tulo- ja menoarvion käsittelyyn. Lausuntonamme esitämme seuraavasti:

Momentti 30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

Momentille myönnetään 4 204 000 euroa, ja kuluvana vuonna 2023 momentilla on käytössä 14 966 000 euroa. Määrärahan pieneneminen yli 10 miljoonalla eurolla johtuu varojen siirrosta useille käynnissä oleville hankkeille, mm.

Maankäyttösektorin ilmastokestävät toimenpiteet ja Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma. Määrärahalle on useita käyttökohteita, joista yksi on Kansallisen metsästrategian toimeenpano.

Uusi Kansallinen metsästrategia 2035 (KMS2035) vahvistettiin kansallisen metsäneuvoston viime vuoden viimeisessä kokouksessa joulukuussa.

Valtioneuvosto vahvistaa strategian lähiviikkoina periaatepäätöksenä. KMS on edelleen harvinainen eri sidosryhmien tavoitteiden kompromissiohjelma. Millään muulla toimialalla ei ole tehty yhtä laajaa osallistamistyötä. KMS ja sitä toimeenpaneavat alueelliset metsäohjelmat (AMOt) koostuvat 14 maakunnan tarpeista, näkemyksistä ja yhteisestä tahdosta. Työhön ovat osallistuneet maan parhaat asiantuntijat. Kansallinen metsästrategia ja Alueelliset metsäohjelmat sisältävät konkreettisia linjauksia ja toimenpiteitä metsien käytön kestävyysparantamiseksi, mikä on juuri nyt tärkeämpää kuin ehkä koskaan aikaisemmin.

Kansallisen metsästrategian toimeenpanoon on osoitettu 1 340 000 euroa, mitä voi pitää vaatimattomana huomioiden metsiemme käyttöön kohdistuvat odotukset ja uhkat.

Suomen metsäkeskus haluaa osallistua aktiivisesti ja yhteistyöhakuisesti Kansallisen metsäohjelman ja muiden momentin 30.40.22 toimien toteutukseen – joskin kyseisen momentin kuin myös Metsäkeskuksen oman rahoituksen leikkaus asettaa sille merkittävän haasteen.

Momentti 30.40.41 Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Momentille myönnetään 3 590 000 euroa, josta 1,5 miljoonaa euroa on käytettävissä vahinkojen korvaamiseen. Vuoden 2023 talousarviossa määrärahoja

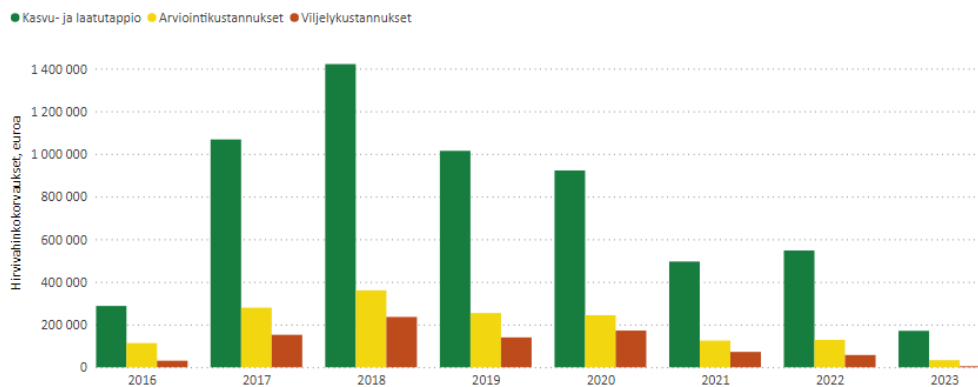
oli käytettävissä 4 760 000 euroa, josta 2,2 miljoonaa euroa oli käytettävissä vahinkojen korvaamiseen. Määrärahataso laskee 1,17 miljoonaa euroa ja vahinkojen korvaamiseen tarkoitettujen varojen määrä laskee 0,7 miljoonaa euroa. Suurin osa valtion tältä momentilta korvaamista tuhoista on metsätuhoja, maatalouden hirvikorvaukset ovat olleet noin kymmenesosa metsävahinkojen korvauksista.

Vuonna 2023 metsänomistajat hakivat korvauksia hirvieläinten aiheuttamiin vahinkoihin aiempaa vähemmän. Metsävahinkoja korvattiin kaikkiaan 0,74 miljoonalla eurolla 1 460 hehtaarin alueelle. Eniten vahinkoja korvattiin Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois- Karjalassa ja Keski-Suomessa.

Hirvieläinvahinkokorvaukset Aikasarja

Maakunta Kunta
Kaikki Kaikki

Arvioitujen hirvieläinvahinkokorvaukset eri vuosina, euroa

Valtakunnan metsien inventoinnissa on arvioitu [koko maan hirvieläintuhoja](#) ja niiden laajuutta. Näihin tietoihin verrattuna vakavista ja täydellisistä hirvieläintuhoista korvataan noin 19 prosenttia ja kaikista metsän kasvua ja laatua alentaneista tuhoista vain 2 prosenttia. Metsänomistajat voivat jättää hirvieläinvahinkoja ilmoittamatta, jos he epäilevät, että korvauskynnys ei ylitä.

Metsäkeskus katsoo, että vuodelle esitetty määrärahataso on riittävä metsätalouden hirvivahinkojen korvaamiseen.

Lisätietoja hirvivahingoista ja korvauksista:

[Metsätuhot | Metsäkeskus \(metsakeskus.fi\)](#)

Momentti 30.40.44 Tuki puuntuotannon kestävyiden turvaamiseen

Kestävän metsätalouden töiden maksamiseen on vuodelle 2024 osoitettu 38 377 000 euroa, ja uusien tukipäätökseen hyväksymiseen on käytettävissä myöntämisvaltuutta 15 000 000 euroa. Kuluvana vuonna tukimääräraha on 47 497 000 euroa ja myöntämisvaltuus 54 500 000 euroa.

Viime vuonna (2022) määrärahoja käytettiin puuntuotannon tukemiseen 37 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 42,3 miljoonaa euroa. Kuluvan vuoden käytöksi Metsäkeskus arvioi n. 42 miljoonaa euroa. Uudessa tukijärjestelmässä tulee muutoksia tuettaviin työlajeihin sekä tukitasoihin. Uusia tukitasoja ei ole vielä vahvistettu. Sen vuoksi on vaikea tarkasti arvioida määrärahatason riittävyyttä.

Metsätalouden tukijärjestelmä muuttuu vuoden 2024 alussa. Kestävän metsätalouden rahoituslain korvaa Metsätalouden kannustejärjestelmä ja siinä siirrytään käyttämään tukimuotona de minimis-tukimenetelmää nuoren metsänhoidon työlajissa. Tukimuodon muuttaminen mahdollistaa myöntämisvaltuuden tason merkittävän laskun talousarviossa.

Uuden tukijärjestelmän rinnalla väistyvän Kestävän metsätalouden tukijärjestelmän hankkeet tulee saada valmiiksi vuoden 2026 loppuun mennessä. Metsäkeskus hallinnoi ja ylläpitää siten kahden eri tukijärjestelmän valvonta- ja maksatusmenettelyjä sekä kahta tukien käsittelyn tietojärjestelmää yllä vuoden 2026 loppuun asti. Tästä aiheutuu metsäkeskukselle ylimääräistä työtä verrattuna tilanteeseen, että hallinnoitavana olisi vain yksi tukijärjestelmä.

Lisätietoja Kemera-varojen käytöstä:

[Kemera-varojen käyttö 2012–2022 \(metsakeskus.fi\)](https://metsakeskus.fi/kemera-varojen-kytto-2012-2022)

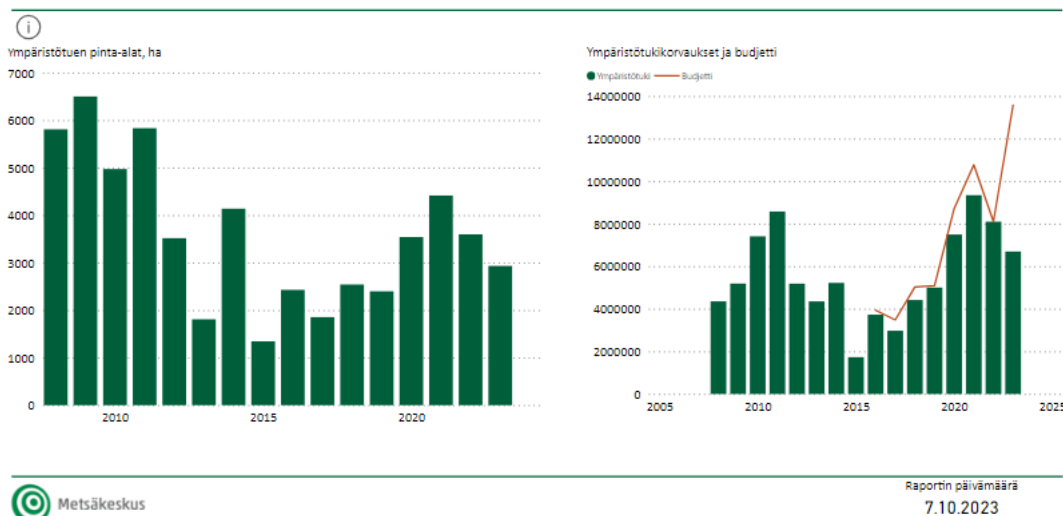
Momentti 30.40.45 Metsäluonnonhoidon edistäminen

Momentille myönnetään vuodelle 2024 11 027 000 euroa, joista 7 827 000 euroa on osoitettu ympäristötukeen ja 1,5 miljoonaa euroa luonnonhoitohankkeisiin ja 1,7 miljoonaa Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteisiin. Vuonna 2023 varoja on ollut käytettävissä talousarviossa 17,5 miljoonaa euroa, josta ympäristötukeen 14,3 miljoonaa euroa, metsäluonnon hoitohankkeisiin 1,5 milj. euroa ja Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteisiin 1,7 milj. euroa.

Vuonna 2022 määrärahoja käytettiin yhteensä 8 984 572 euroa, josta 8 099 463 euroa ympäristötukeen ja 885 109 euroa luonnonhoitohankkeisiin.

Metsäkeskuksen arvio kuluvan vuoden 2023 varojen käytöstä on 12–14 miljoonaa euroa.

Ympäristötuen kehitys

Metsäkeskuksen maanomistajille myöntämällä ympäristötuilla rauhoitetaan kohteita kymmenen vuoden määräajaksi. Kohteet rakentuvat pääosin metsälain 10§ nk. erityisen tärkeiden elinympäristöjen ympärille. Määräaikainen rauhoitus on monelle metsänomistajalle askel kohti pysyvää rauhoitusta.

Metsäkeskus näkee talousmetsien luonnonhoidon kiinteänä osana hyvää metsänhoitoa, ja odottaa metsäalan toimijoiden ottavan nykyistä enemmän vastuulleen ympäristötukikohteiden valmistelun samaan tapaan kuin momentin 30.40.44 kohdalla toimitaan. Tässä onnistuminen vaatii toimijoilta monipuolista luonnonhoidon ammattitaitoa, ja Metsäkeskukselta toimivat sähköiset asiointipalvelut sekä ajantasaisen ja tarkan metsä- ja luontotiedon.

Metso- ja Helmi-tavoitteiden saavuttaminen edellyttää resurssien kohdentamista myös hankkeiden valmisteluun. Metsäkeskuksen on merkittävien säästötarpeiden ja omistajaohjauksen priorisointien takia erittäin vaikea sitoutua Helmi-ohjelman toteutukseen vuoden 2024 jälkeen, jolloin aiemmin myönnetty (Talousarvioesitys HE 154/2022 vp (19.9.2022)) rahoitus loppuu.

Momentti 30.40.46 Valtionapu Suomen metsäkeskukselle

Metsäkeskuksessa on ollut vuodesta 2020 alkaen käynnissä mittava tietojärjestelmien uudistaminen, ns. digitiekartta, jolla on tähdätty digitaalisen asioinnin parantamiseen ja prosessien tehostamiseen. Samaan aikaan Metsäkeskuksessa on toteutettu metsävaratiedon keruun uutta kuusivuotista inventointiohjelmää, joka on vaatinut enemmän työtä ja uudenlaisia laitteita.

Tietojärjestelmiin ja metsävaratiedon keruussa käytettäviin laitteisiin on investoitu vuosina 2020–2023 noin 9,1 miljoonaa euroa, ja vuoden 2024 investointisuunnitelma on 1,4 miljoonaa euroa. Vaikka metsävaratiedon tuotannon hehtaariohtainen kustannus on jatkuvasti laskenut, on inventointikierron lyhentäminen kymmenestä vuodesta kuuteen vuoteen kasvattanut metsävaratiedon tuotannon vuotuista kustannusta noin kolme miljoonaa euroa. Uusi metsävaratieto on entistä tarkempaa ja ajantasaisempaa ja tarjoaa tuottavuus- ja laatuhyötyjä koko metsätoimialalle.

Järjestelmäkehitystyötä ja muita tuottavuutta kehittäviä investointeja on rahoitettu sekä valtionavulla että Metsäkeskuksen taseella, minkä seurauksena Metsäkeskuksen tilinpäätös on ollut alijäämäinen vuodesta 2020 alkaen. Erityisen haastavia ovat olleet vuosi 2022, jolloin alijäämä oli 2,2 miljoonaa euroa ja kuluva vuosi 2023, jonka alijäämäennuste on 2,3 miljoonaa euroa. Metsäkeskuksella on ollut sekä maa- ja metsätalousministeriön että Metsäkeskuksen johtokunnan hyväksyntä alijäämäisille tilikausille. Alijäämävaltuutta on 5,25 miljoonaa euroa.

Metsäkeskus on saanut erityisrahoitusta tietojärjestelmien osalta ainoastaan Metka-lainsäädännön vaatimaan uuteen järjestelmään, johon on saatu vuonna 2021 1,7 miljoonaa euroa. Saatu rahoitus ei kuitenkaan kata kaikkia järjestelmän rakentamisen kuluja, vaan Metsäkeskus on rahoittanut tätä tietojärjestelmää 400 000 euroa. Metsäkeskus pitää kohtuuttomana, että lakimuutoksesta johtuvalle tietojärjestelmälle ei saada täyttä erillisrahoitusta.

Tietojärjestelmien kehittämishanke ns. digitiekartta tulee päätökseen ja järjestelmillä tavoitellut tuottavuushyödyt alkavat näkyä. Säästöt eivät kuitenkaan realisoidu nopeasti, koska mm. Kemera/Metka -lainsäädännön muutos ja siihen liittyvät siirtymäajat aiheuttavat useamman vuoden uusien ja vanhojen järjestelmien rinnakkaiskäyttöä. Väistyvän Kemera-tietojärjestelmän käytön ja ylläpidon vuotuinen kustannus on noin 460 000 euroa eli vuoteen 2026 loppuun mennessä kolmen vuoden aikana yhteensä 1 380 000 euroa. Kaikki uudistetut tietojärjestelmät vaativat lisäksi jatkokehitystä, jotta kaikki suunnitellut tuottavuutta parantavat ominaisuudet saadaan tuotantoon.

Metsäkeskuksessa on käynnissä taloudellisista ja tuotannollisista syistä muutosneuvottelut, joiden tavoitteena on talouden tasapainottaminen ja Metsäkeskuksen toiminnan uudistaminen. Muutosneuvottelut saattavat johtaa enintään 80 henkilön irtisanomiseen. Muutosneuvotteluiden myötä Metsäkeskuksen tehtäviä tullaan priorisoimaan ja kaikkia nykyisiä tehtäviä ei voitane tulevaisuudessa tehdä. Talous on ollut viime vuodet haastava ja vuodelle 2025 tulossa oleva valtionavun 2 miljoonaa euron leikkaus tekee tilanteesta entistäkin haastavamman.

Varautumisen ja huoltovarmuuden ministeriryhmä esitti keväällä 2022 energia- ja puuhuollon turvaamiseksi yksityisteiden ja niiden siltojen kuntokartoitusta. Eduskunta myönsi lisätalousarviossa hankkeelle 5 miljoonaa euroa (mom. 30.40.46). Hankkeen tarve on ollut esillä jo pitkään, mutta Venäjän hyökkäyssodan myötä tarve aktualisoitui. Hankkeessa määritellään puu- ja energihuollon kannalta keskeisimmät yksityistiet, ja tutkitaan näiden teiden ja teiden siltojen kunto. Lisäksi selvitetään energihuollon näkökulmasta terminaaliverkostoa. Huonossa ja erittäin huonossa kunnossa olevien teiden ja siltojen tiekuntiin ollaan yhteydessä ja opastetaan kohteiden kunnostuksessa. Hankkeessa kuntokartoitetaan noin 200 000 tiekilometriä ja 7 000 siltaa. Projektin päätoteuttajana toimii Suomen metsäkeskus, ja hankekumppaneina ovat muun muassa Suomen tieyhdistys, Väylävirasto, Huoltovarmuuskeskus ja ELY-keskukset.

Hankkeen vaikutustulokset syntyvät vuosien myötä. Nyt saadaan koottua perustieto, jota kannattaa ylläpitää ja päivittää aina, kun uutta keilaustietoa syntyy tai kohteita kunnostetaan. Tietiedolle ja sen ylläpidolle tarvitaan jatkossa tietojärjestelmä, joka on laajasti kaikkien operaattoreiden hyödynnettävissä. Laajan sidosryhmäkeskustelun myötä parhaimpana järjestelmän kehittäjänä, ylläpitäjänä ja tietojen päivittäjänä pidetään Suomen metsäkeskusta. Metsäkeskus tarvitsee tietojärjestelmän rakentamiseen ja ylläpitoon pysyvän valtionavun lisäyksen.

Momentti 30.40.47 Tuki joutoalueiden metsitykseen

Momentille myönnetään vuonna 2024 3 490 000 euroa. Metsityksen tukemisen määräaikainen laki on voimassa vuoden 2023 loppuun saakka. Lain siirtymäsäännösten mukaan lain voimassaolon päättyessä vireillä olevat hakemukset käsitellään 30.6.2024 mennessä. Jo rahoitettujen hankkeiden hallinnointi jatkuu metsäkeskuksessa vuoden 2038 loppuun asti. Vaikka lain voimassa olo päättyy kuluvan vuoden lopussa, aiheuttaa sen toimeenpano ja valvonta siis Metsäkeskukselle niin henkilöstö kuin tietojärjestelmäkustannuksia aina vuoteen 2038 asti.

Hankerahoitus: momentit 30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen; 30.10.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus maaseudun kehittämiseen; 30.10.63 Maaseudun kehittäminen (maaseutupolitiikan neuvosto)

Hankerahoitusta metsään perustuvien elinkeinojen edistämiseen ja Kansallisen metsästrategian sekä Alueellisten metsäohjelmien toimeenpanoon voidaan saada useammalta momentilta. Kaikki mainitut momentit ovat tärkeitä Suomen

metsäkeskukselle ja toimialan kehittämiselle. Esimerkiksi Alueellisten metsäohjelmien toimia rahoitetaan merkittävästi momentin 30.10.64 varoilla. Momentti 30.40.22 tarjoaa puolestaan maa- ja metsätalousministeriölle mahdollisuuden toteuttaa kohdennettua rahoitusta metsäpolitiikan kannalta tärkeisiin kohteisiin.

Suomi maksaa EU jäsenmaksuja ja kehittämishankkeiden toteutus on tehokas ja tuottava tapa tulouttaa jäsenmaksuja. Monelle organisaatiolle ja toimialalle erilaiset EU:n kehittämisohjelmat ovat välttämätön keino kehittämistarpeiden toteutukseen, esimerkiksi Metsäkeskuksella koulutustehtävät ovat pääosin hankerahoituksen varassa. Hankerahoitus mahdollistaa uusien työmenetelmien ja -kalujen kehittämisen ja kentälle viennin. Hankerahoitus tukee hallitusohjelman tavoitteita, niin metsäalan uusiutumista, yrittäjyyttä kuin digitalisaation vauhdittamista.

Ari Eini
johtaja

Jakelu Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
Valiokuntaneuvos Tuire Taina
Valiokuntakanslian sihteeri Marjo-Riitta Seppälä

Tiedoksi Suomen metsäkeskuksen johtokunta
Ylijohtaja Tuula Packalen, maa- ja metsätalousministeriö
Metsäneuvos Erno Järvinen, maa- ja metsätalousministeriö
Metsäneuvos Niina Riissanen, maa- ja metsätalousministeriö
Biotalousneuvos Anne Vehviläinen, maa- ja metsätalousministeriö

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 7 pages before this page
Dokumentet inneholder 7 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 7 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 7 sider før denne side

Detta dokument innehåller 7 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende